

Tizenöt éve

Tizenöt évvel ezelőtt az egész haladó emberiség nagy érdeklődéssel figyelte azt a gigászi küzdelmet, amit a Vörös Hadsereg csapatai Sztálingrádnál vívtak a hitleri fasisztákkal. A faszizmus igája alatt nyögő népek megkönnyebbülten lélegeztek fel, amikor világszerte elterjedt az a hír, hogy a Vörös Hadsereg katonái Sztálingrádnál tönkre verték, és szétzúzták a hitleri fasiszta hadsereget. Ezzel a győzelemmel megindult a dicső Vörös Hadsereg győzelemsorozata. Egymásután mérte csapásait a hitleri hordákra. S maga előtt kergette szabadította föl Közép-Európa országait. Az állandó előnyomulás közben, két évvel később Magyarország is szabad lett.

Emlékezzünk!

Életüket áldozták a szabadságért

Kasztel András már fiatal korában a Népszava munkatársa. A háború ideje alatt a lap külpolitikai rovatvezetője volt. Mindig gondosan válogatta össze a távirati irodák híreit és lehámozta róluk a háborús propaganda hazugságait. A hivatalos frázisok közé becsémpésztte a moszkvai rádió híryagát. A dolgozók, ha kezükbe vették az újságot, a cenzúra minden igyekezte ellenére is kiolvashatták a külpolitika valóságos állását. Ugyanebben az időben a belpolitikai rovat vezetője Gosztonyi Lajos volt, aki ugyancsak kitartó, tántoríthatatlan harcra bizonyult és mindenben együttműködött a Népszavánál dolgozó kommunista elvtársakkal.

Kasztel 1942-ben lett a Kommunista Párt tagja és hamarosan már a propaganda-bizottságban dolgozott. Élesen és következetesen képviselte a lapnál a függetlenségi gondolatot. 1942. nyarán, a függetlenségi mozgalom nagy lebukásának idején, ő is — mint anyanyelvi, a magyar szabadságért harcoltak —, rendőrkézre került. A Kommunista Párt ekkor Gosztonyival vette fel a kapcsolatot a Népszavánál dolgozó elvtársak közül: hamarosan ő is a propaganda-bizottság tagja lett. Kasztel a Debreceni sem törték meg az ítések, a szíjak, a gumibot. Az Andrásy-laktanyából a Margit-körút hírhedt börtönébe került. A honvédezőkár főnökének különbírósa áttele ügyét a polgári bírósághoz, és március 12-én láttszott, hogy megmenekül. Azonban alig, hogy kikerült a börtönből, behívták munkaszolgálatra. A reakció a határon túlra vitte, hogy akadálytalanul legyilkolhassa. Kasztel itt tifuszból megbetegedett és kórházba kellett szállítani. Amikor a fasiszta keretlegények megtudták, hogy kommunista, többször úgy megverték és megkínálták, hogy ennek következtében kórházba szállítása után azonnal meghalt. Gosztonyi, a magyar függetlenség másik harcosát, 1944 tavaszán szintén elhurcolták büntetőszázaddal, ahol röviddel a felszabadulás előtt meghalt.

Szentiványi Kálmán:

A VÖLGY EMBEREI

Boronyák elmondta a másfél-napos felderítés eredményét. A felsőbb parancsnokságot nem találták, a jelentést visszahozták. Nyilván elvonultak, alighanem a tatari szénbányák felé. A fehér csapatok Földvárnál kelnek át a Dunán, s lejjebb, valószínűleg Bajánál. Az antant és a román seregek biztatására vonulnak a Dunántúlra. Alighanem Siofok a fehérek gyülekezési helye. Rendezett vörös egységgel nem találkozottak már, csak szökevényekkel. Szabó csak néha szól közbe, ha Boronyák szava elapadt. De mindig lényeges dolgot mondott. Így szokták őt ketten a jelentést beadni, mióta együtt járnak felderítésre.

A politikai biztos úgy bölogatott, mintha a közlések semmi újat nem jelentenének számára. Azt mondta csendesen:

— Üljenek le, elvtársak. — Újjaival végigsimította homlokát, szórakozottan körbefuttatta tekintetét a falakon, ahol a földirtókoss sújtások ruhájú ősei sorakoztak nagy képekben. — Mintha enyhe rosszalással vennék tudomásul, miféle emberek tolokodtak a kastélyukba. — Bizony, nem valami rózsás a helyzet. Minden csapatunk elsődösült már a környékről, azt sem tudom lassan, kiből lehet megbízni még... Az összes tiszteteket berendelte Lepsénybe az a parancsnokság, amelyet maguk nem találtak meg. Ma hajnalban elmentek innen a tiszték, altiszték. Azóta nem tértek vissza. Maguk azt mondják, Lepsényben néhány napja fehérek vannak. Mit gondolnak, mit jelent ez? — Szeme megállt az egyik képen, a marcona, sújtások tábornok, aki elárulta Rákócziát a császárnak, s persze nem fizetett rá a dologra.

Boronyák bizonytalanul pislogott. Szabó mereven nézett. Szokatlan volt a hang, a politikai biztos soha nem beszélt velük felderítés után ilyenről.

— Tán... elfogták? — mondta ki végre Boronyák.

Gombos feléjük fordult a lámpa fénykörében, magasabbnak látszott, mint egyébkor.

— Sokkal valószínűbb, hogy átálltak a fehérekhez.

Mintha megsűrűsödött volna körülöttük a levegő. Váratlanul Szabó szólalt meg:

— A főhadnagy elvtárs olyan szépen szokott beszélni... a kommunizmusról.

Gombos elmosolyodott.

— Látod, fiam... Beszélni — azt tudnak. Sokkal jobban beszélnek minálunk. Hányszor a szememre dobált odafent, könnyű az én dologom, hiszen a tiszték mind beléptek a pártba. Leintettek engem, ha mondtam, hogy ez formális dolog, s igen sokszor csak arra jó, hogy eltakarja, ami a szívedben van... Szépen beszélt nektek a kommunizmusról, s most ki tudja, mit beszél a fehéreknek. Az is lehet, mindig azoknak beszélt. Hamarosan megtudhatjuk. Nődhát, elvtársak, maguk biztosan járultak, magam is megpróbálok aludni egyet. A megbízható emberekkel közöltem: hajnalban elvonulunk! Jó éjszakát — S kezet nyújtott a tisztelgő felderítőknék.

Szabó markát el sem engedte, arcán emlékező mosoly derengett. — Emlékeznek még a kórházvonalra? — Hunyorogva pislogott, jobb szeme meg-megrándult, — emlék hegesztő korából, mikor közelről sütött szemébe az éles fény. Két kezén forradások vannak, ahol megpörkölte a láng. Keze kicsi, de úgy szorít, mint a harapófogó. Tartása nem görnyedt most, az emlékek hirtelen rászakadt súlyától kihúzta magát. — Történt velünk egy és más azóta legények, mi?

Nem beszéltek közös emlékeikről, összekapcsolta őket a mosolygó hallgatás. Gombos hirtelen plengedte Szabó kezét, tisztelgett. A két katonasarkonfordult és kiment. Kiroppent belőlük minden korábbi

gond, az emlékek egymáshoz szorították őket, megálltak kint a lépcsőn, s Boronyák átölelte Szabót egy pillanatra... Az ének — s a harmonikaszó halkult, a rücskők hangsabban zenéltek.

(Folytatjuk.)

Úttörőknek

A moszkvai Pionir-Házban érdekes szobára hívják fel a látogatók figyelmét. Ezt a helyiséget a „Nemzetközi barátság szobájának” nevezik, amelyben a külföldi úttörők ajándékait őrzik.

A vietnami pajtások hatalmas ajándékokat hoztak a moszkvaiaknak. Igen megható Hiroshima gyermekeinek ajándéka, akik egy rakétára a következő képeket festették: a város utcái az atombomba támadás előtt, s a romok a katasztrófa után.

Az egyik vitrinben hófehér siklócsónak látható, amelyre arany betűkkel írták: „A Szovjetunió és Kína barátsága”. A kínai pionirok ezenkívül ezüstözött trombitát, értékes növénygyűjteményt, díszes dobot küldtek moszkvai pajtásainak.

A szakoktatás hírei a November 7 Erőműből

Az erőmű személyzeti osztálya megfelelő jelentkezés és a tröszt engedélyezése után kazánergészi és villanyszerelő szakmásozó tanfolyamot szándékozik beindítani.

December hónapban beadott újítások gazdasági eredménye 269 595 forint volt.

Havi villamosenergia fejlesztési tervét az erőmű január 12-ig 39 százalékra teljesítette.

Január 8-án elkezdődött az erőmű legényszállójának általános belső karbantartása, mellyel az erőmű vezetősége el szeretné érni azt, hogy a dolgozók minél otthonosabban érezzék magukat

Néhány szó iskoláink társadalmi segítéséről

Az ellenforradalom megtanított bennünket arra, — kemény lecke volt —, hogy sokkal, de sokkal többet kell törődnünk ifjúságunk nevelésével, jobban kell vigyáznunk a könnyen, meggondolás nélkül lobbanó gyermekszívekre, úgy időzíteni azt, hogy ez a felcsapó lelkesedés társadalmi szemléletünknek megfelelően és ifjúságunk eszmei fejlődésének érdekében történjen. Nehéz feladat mindnyájunk részére. Nem határozható el a társadalom egyéb feladataitól, nem zárható be az iskola falai közé. Ez a probléma egész társadalmunk problémája. Szocialista hazánk további építése attól az ifjúságtól függ, amely most az iskola padjai között szorong és készül a jövőre, és olyan lesz a jövőnk, ahogy ezt az ifjúságot neveljük. Itt az ideje, hogy egész társadalmunk intenzíven, egységes elvekkel vezelve segítse az iskoláinkban folyó nevelést. Várpalotán van néhány nagyon szép példája a segíteni akarásnak, a törődésnek, ha ez az anyagi segítség területén mutatkozik is meg, feltétlenül pozitív és dicséretre méltó, mert jelenleg költségvetési forrásainkból nem tudjuk keveset szárazkig biztosítani az iskolai oktatás és nevelés anyagi alapjait. Keves a tanterem — a meglévő is szűfoltak, délelőtt, délután tanítunk emiatt — hiányosak szakmai felszereléseink, úttörőknek nem tudunk otthont biztosítani.

Csak köszönetet mondhatunk a bányai szakszervezeti vezetőknek, különösen Letki elvtársnak, kik a Rákóczi-telepi óvodának ebben a tanévben tizezer forint segítséget adtak. Ezen segítség birtokában és a szülők áldozatos munkája eredményeként új külsőt kapott egyik óvodánk.

Meg kell említeni az Inotai Alumíniumkohó vezetőknek azt a hetvenötezer forintos segítségét, melyet építőanyagban az inotai általános iskolának bocsátottak rendelkezésére. Ezen építőanyag és a tanács közsegfejlesztési alapjából kapott szótvevener forint birtokában ebben az évben két tantermet tudunk építeni Inotán.

Az úttörők nyári üdültetésének lebonyolítására fogjuk felhasználni a Várpalotai Szénbányászati Tröszt hetvenötezer forintos ajándékát, mely egy szétszedhető épület. Nagyon szeretnénk ezt a Balaton mentén felállítani, ezen célunk valóra váltása érdekében ez úton is kérjük a Balaton Intéző Bizottságot, legyen segítségünkre.

Üzemeink és a szülők jelenlegi lelkesedése, törődése az ifjúsággal, arra a fellevesre bátorít, hogy valóra tudjuk váltani e tanév legfontosabb feladatait: ifjúságunk nevelése társadalmi ügyé válik. Ehhez még természetesen sok energia kell. Nem mehetünk el behűnyt szemmel amellett, hogy gyermekeink estéknél tüzelnek, puskaport robbantanak, szemtelenül viselkednek az utcán, moziba csak az utolsó előadásra járnak és 16 éven felülieknek való filmet akarnak megnézni. Ki kell bújni a közömbösség álarcaiból, türelmesnek, de határozottnak kell lennünk ifjúságunkkal szemben. Ne csak követeljük, „erőltessük” meg magunkat és adjunk példát nekik. Vigyük be a tanulói ifjúságot az utcáról könyvtárainkba, kultúrotthonokba, klubokba és teremtsünk megfelelő légkört ezeken a helyeken. Ha ezt végrehajtjuk — én bírom benne, mert nem lehetnék pedagógus, ha nem volnék optimista — hazánk építését és népünk felemelkedését szolgáljuk.

Pajor József
tanulmányi felügyelő.

Szép tervek

Január 30-án, csütörtökön délelőtti a Magyar Honvédelmi Sportszövetség szervezetei megtartották a városi küldött értekezletüket a városi tanács nagyeremében.

Sok ismert és ismeretlen aktív számolt be az eddig végzett munkáról és a jövőbeni terveikről. Ezekből megtudtuk, hogy igen jól működő rádiós szakkörük van Inotán, a közeljövőben a vájárantúli alapszervezet kap két ronc motorkerékpárt, amelyet megjavítás után tanításra ki-

várnak felhasználni. A honvédséggel karöltve ugyanez az alapszervezet rövidesen egy lövész, valamint járőr versenyt kíván megrendezni. Hangzóttak még el különböző tervek, amelyek egyenként is erősítik a Magyar Honvédelmi Sportszövetség munkáját. Hogy ezek a tervek megvalósuljanak és újak is keletkezzenek, megválasztották a 12 tagból álló elnökségüket, amely az alapszervezet munkáját is összesíti.

Érdekességek innen—onnan

Televízió az autóban

A detroiti gépkocsikiállításán kis televíziós készüléket mutattak be, amelyen keresztül a hátsó ülés utasai követhetik a televíziós álmások adását.

A csikagói kiállítás nagy érdeklődést keltett a General Motors Oldsmobile kocsijának kifogástalanul működő televíziós gépe.

A filmcsászárnő és az ex-császár

Romy Schneider, a „Sisi császárnő” című filmjének bemutatására Spanyolországba érkezett, újságírók és hódolók: hatalmas tömege fogadta. De senki sem vette észre az ugyanarról a vonatról kis börtönnel le szálló magános embert: Habsburg Ottót, az utolsó osztrák császár fiát.

Gyógyító villámcsapás

Egy buhli (németországi) lakost villámütés ért, amely nem ölte meg, sőt hirtelen kigyógyította kinnő asztmájából. A villám végigfutott egész testén, de semmi sérülést nem okozott, csak asztmarohamai szűntek meg.

Könyvismertető

SZEP ERNŐ:

Hetedikbe jártam

A rossz tanuló, de jólelkű és naív diák akaratlanul, virtusból olyan kalandba keveredik, hogy kis híján kicsapják az iskolából. Ez a könyv meseje mindössze, de bőven elég ahhoz, hogy az író ragyogó arcképeket fessen közben minden rendű és rangú diákról, tanárról. Az író célja különben sem az, hogy olyan dolgozatokat mondjon el az emberekről, a társadalomról, melyek bár maguktól értelednek, mégis meglepők, mert a gyermek szemével nézi őket — az ártatlan lélek szemével, a felnőttek rögeszméi és megcsontosodott ítéletei nélkül.

BIRÓ LAJOS:

Szolgák országa

A századforduló éveinek sajátos hangulatú és levegője árad Biró Lajosnak, Ady barátjának és nagyváradi szerkesztőtársának novelláiból. Jellegetes embertípusok: hivatalnokok, dzsentrik, gazdag emberek, kisvárosi polgárok sorsa pereg előttünk fordulatosan és drámai erővel.